

OKIEM INŻYNIERA ● PRAWO ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH

Wymogi zamawiającego dotyczące ubezpieczenia OC w kontraktach budowlanych

Do stosowania przepisów Prawa zamówień publicznych zobowiązani są przede wszystkim zamawiający publiczni, wśród których najliczniejszą grupę stanowią samorządy, oraz zamawiający sektorowi, a więc podmioty publiczne i prywatne prowadzące działalność sektorową np. w zakresie gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych.

Zamawiający zobligowani są do udzielania zamówień w trybie Pzp, gdy wartość robót budowlanych jest równa lub przekracza tzw. próg unijny – są to wartości aktualizowane co dwa lata przez Komisję Europejską, o których informuje prezes Urzędu Zamówień Publicznych w stosownym obwieszczeniu. Aktualna wartość progu dla robót budowlanych wynosi 5 382 000 euro (to jest prawie 24 mln zł).

Ubezpieczenie OC na etapie ubiegania się o zamówienie

Prawo zamówień publicznych pozostawia zamawiającemu decyzję co do sformułowania w danym postępowaniu warunków udziału w postępowaniu przetargowym. Jeśli takie warunki zamawiający zdecyduje się określić, muszą być one proporcjonalne do przedmiotu zamówienia oraz umożliwić mu ocenę zdolności wykonawcy do należytego wykonania zamówienia.

Warunki udziału w postępowaniu dotyczyć mogą m.in.:

- sytuacji ekonomicznej i finansowej,
- posiadania uprawnień do wykonywania określonej działalności lub czynności, jeśli przepisy nakładają obowiązek ich posiadania,
- posiadania wiedzy i doświadczenia,
- dysponowania odpowiednim potencjałem technicznym oraz osobami zdolnymi do wykonywania zamówienia.

Jednym z warunków dotyczących sytuacji ekonomicznej i finansowej jest zwykle posiadanie przez wykonawcę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej w zakresie prowadzonej

działalności związanej z przedmiotem zamówienia. Zamawiający powinien określić minimalną oczekiwaną sumę gwarancyjną ubezpieczenia wykonawcy, proporcjonalną do rodzaju i wartości robót.

Warto zwrócić uwagę, że postawienie zbyt wygórowanego wymogu może prowadzić do postępowania odwoławczego i przedłużyć całość procedury udzielenia zamówienia. Zbyt duże wymogi dla małych kontraktów (np. suma gwarancyjna w wysokości 100 mln zł) mogłyby spowodować nieopłacalność zadania lub wykluczyć udział małych i średnich przedsiębiorców – nie tylko ze względu na nieakceptowalny koszt ochrony, ale też możliwy problem z uzyskaniem tak dużego pokrycia w polisie obrotowej.

Posiadanie polisy OC ogólnej z odpowiednio wysoką sumą gwarancyjną na tym etapie postępowania przetargowego świadczy o zdolności ubezpieczającego do jej sfinansowania i o pozytywnej ocenie wykonawcy przez ubezpieczyciela. Omawiany wymóg nie oznacza konieczności ubezpieczenia kontraktu, lecz ma służyć potwierdzeniu spełnienia warunku udziału w postępowaniu.

Ubezpieczenie OC jako zabezpieczenie realizacji kontraktu

Przy zamówieniach publicznych dotyczących robót budowlanych standardem jest obowiązek posiadania polisy OC i CAR/EAR, które stanowią zabezpieczenie dla szkód w związku z daną inwestycją.

W przypadku umów zawieranych w trybie Pzp wymogi w zakresie ubezpieczenia kontraktu są wskazane w Specyfikacji Warunków Zamówienia (SWZ) – w projektowanych postanowieniach umowy.

Ważne jest, żeby wykonawca zapoznał się z wymaganiami zamawiającego przed złożeniem oferty, ponieważ zbagatelizowanie kwestii ubezpieczenia może mieć bardzo negatywne

konsekwencje. Jakże? Na przykład brak możliwości zawarcia umowy lub odstąpienie od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy, opóźnienia w realizacji kontraktu, gdy polisa jest konieczna do objęcia terenu budowy, czy też nieopłacalność realizacji kontraktu, gdy składka za wymagane ubezpieczenia okaże się wysoka i nie została uwzględniona w wartości oferty.

Wymogi dotyczące odpowiedzialności cywilnej wykonawcy mogą być zróżnicowane i w głównej mierze zależą od zamawiającego oraz charakteru robót. Są kontrakty, w których określony jest jedynie wymóg posiadania ubezpieczenia OC z sumą gwarancyjną w konkretnej wysokości. W takiej sytuacji polisa OC z rocznym okresem ubezpieczenia (polisa obrotowa) może okazać się wystarczającą.

Jeśli zamawiający określa szerszy zakres ochrony niż przewidziany w polisie wykonawcy, rozszerzenie zakresu można wprowadzić aneksem do umowy ubezpieczenia. Jest to stosowane, gdy wymagane są nieznaczne modyfikacje, jak np. podniesienie podlimitów lub włączenie dodatkowych klauzul, gdy zakres prac jest typowy dla działalności klienta. Jest to dosyć proste rozwiązanie, zwłaszcza jeśli można ograniczyć zmiany wyłącznie do szkód ze wskazanego kontraktu.

Jeśli okres realizacji prac będzie dłuższy niż okres ubezpieczenia na polisie, to zmienione warunki będą musiały obowiązywać również w następnych okresach ubezpieczenia.

Osobna polisa pod konkretny kontrakt

Przeważnie wymogi dotyczące ubezpieczenia są zdecydowanie bardziej rozbudowane i zamawiający oczekuje polisy OC ogólnej przeznaczonej do konkretnego kontraktu. Wówczas ochrona dotyczy wyłącznie

roszczeń związanych z kontraktem, a nie jak w przypadku polisy obrotowej – całej działalności wykonawcy. Takie rozwiązanie lepiej zabezpiecza interesy inwestora.

Ubezpieczyciele są też bardziej skłonni zaoferować szerszy zakres ochrony, jeżeli znają dokładny zakres prac realizowanych przez wykonawcę.

W kontrakcie dotyczącym tylko realizacji prac budowlanych wymagane będzie zawarcie ubezpieczenia OC ogólnej. Jeśli natomiast kontrakt jest realizowany w formule „zaprojektuj i wybuduj”, zamawiający wymaga zwykle odrębnych polis OC ogólnej w zakresie wykonawstwa i OC zawodowej w zakresie projektowania, choć może się zdarzyć, że dopuszczona będzie wspólna suma gwarancyjna dla OC ogólnej i OC zawodowej.

Wymogi zamawiającego w polisie pod kontrakt dotyczą przede wszystkim okresu ubezpieczenia, podmiotów współubezpieczonych, minimalnej sumy gwarancyjnej i zakresu ochrony.

Okres ubezpieczenia

Okres ubezpieczenia w polisie OC ogólnej zwykle rozpoczyna się od dnia zawarcia przez wykonawcę umowy z zamawiającym i obejmuje pełen okres realizacji kontraktu, aż do dnia uzyskania świadectwa wykonania, a czasami także okres gwarancyjny. Oznacza to, że w kontakcie „zaprojektuj i wybuduj” okres ubezpieczenia w OC ogólnej obejmuje również czas, kiedy są prowadzone tylko prace projektowe, jeszcze zanim rozpoczną się prace wykonawcze na budowie.

Długość okresu gwarancyjnego jest wskazana w SWZ lub jest określana przez wykonawcę w ofercie przetargowej. Wynosi on zwykle 36 miesięcy, ale zdarzają się kontrakty, gdzie wykonawca zaoferował nawet dziesięcioletni okres gwarancyjny, bo wiązały się z tym dodatkowe punkty

► w postępowaniu przetargowym. Zwracamy uwagę, że przy tak długich okresach gwarancyjnych i kilkuletnich okresach realizacji prac mogą potencjalnie wystąpić kłopoty z organizacją ubezpieczenia. W takich przypadkach sugerujemy negocjowanie z inwestorem przyjęcia w okresie gwarancyjnym np. polisy obrotowej.

W polisie OC zawodowej okres ubezpieczenia obejmuje zwykle okres projektowania i wykonywania prac budowlanych, nad którymi sprawowany jest nadzór autorski. Warto wspomnieć też o czasowym zakresie pokrycia w OC zawodowej. Standardem rynkowym jest tu obowiązujący trigger act committed, czyli sytuacja, kiedy wypadkiem jest działanie lub zaniechanie ubezpieczonego w okresie ubezpieczenia. Istotne jest więc, aby czynności zawodowe, jak projektowanie czy nadzór autorski, miały miejsce w okresie ubezpieczenia. Natomiast sama szkoda, którą będzie np. wybudowanie krzywej ściany lub zawalenie się budynku wskutek błędu projektowego, może wystąpić po zakończeniu okresu ubezpieczenia, oczywiście z zastrzeżeniem terminu przedawnienia.

Ubezpieczone podmioty

Często spotykamy się z wymogiem, aby w polisie OC ogólnej pod kontrakt ubezpieczonymi byli, obok generalnego wykonawcy (ubezpieczającego), również zamawiający oraz wszyscy podwykonawcy i inne strony zaangażowane w realizację kontraktu. W takim przypadku wymagane jest włączenie OC wzajemnej pomiędzy współubezpieczonymi podmiotami.

Z punktu widzenia zamawiającego jest to konstrukcja bardzo korzystna, ponieważ zapewnia ochronę dla szkód objętych ochroną niezależnie od tego, który podmiot realizujący prace jest odpowiedzialny za szkodę.

Należy jednak mieć na uwadze, że włączenie nienazwanych podwykonawców jako współubezpieczonych skutkuje udzieleniem im ochrony takiej samej jak dla generalnego wykonawcy, bez możliwości dochodzenia roszczeń regresowych po wypłacie odszkodowania.

W razie znacznego obniżenia sumy gwarancyjnej, tj. po wypłacie odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez podwykonawcę, ochrona ubezpieczeniowa może okazać się niewystarczająca w przypadku kolejnej szkody, za którą odpowiedzialność będzie ponosił generalny wykonawca lub inny współubezpieczony.

W OC zawodowej zwykle jako ubezpieczonego ustala się wyłącznie projektanta. Jeśli natomiast wymogiem jest ustalenie szerokiego kręgu

Jeśli kontrakt jest realizowany w formule „zaprojektuj i wybuduj”, zamawiający wymaga zwykle odrębnych polis OC ogólnej w zakresie wykonawstwa i OC zawodowej w zakresie projektowania, choć może się zdarzyć, że dopuszczona będzie wspólna suma gwarancyjna dla OC ogólnej i OC zawodowej.

ubezpieczonych (jak w OC ogólnej), istotnym elementem wpływającym na składkę jest, czy ochrona zostanie rozszerzona o roszczenia wykonawcy do projektanta.

Suma gwarancyjna

Suma gwarancyjna powinna być proporcjonalna do skali, rodzaju i wartości robót, a także uwzględniać ryzyko wyrządzenia szkód. W praktyce wartość sum gwarancyjnych waha się od pół miliona do kilkudziesięciu, a czasami kilkuset milionów. Niejednokrotnie stanowi to równowartość kontraktu.

Zdarza się również tak, że suma gwarancyjna znacznie przewyższa wartość kontraktu – ma to ścisły związek z m.in. charakterem planowanych prac, specyfiką działalności inwestora czy miejscem inwestycji.

Zakres ubezpieczenia

Do najważniejszych i najczęściej pojawiających się wymogów zakresowych w OC ogólnej należy odpowiedzialność cywilna za szkody:

- wyrządzone pracownikom w związku z wypadkiem przy pracy,
- w środowisku,
- wynikające z wibracji,
- związane z używaniem młotów, kafarów,

- w postaci czystych strat finansowych,
- w mieniu powierzonym w celu wykonania usługi,
- wynikające z prac wyburzeniowych,
- wyrządzone przez podwykonawców,
- wyrządzone przez produkt i polegające na jego demontażu,
- OC wzajemna.

W ryzyku OC zawodowej ochrona zwykle obejmuje:

- szkody rzeczowe, osobowe, czyste straty finansowe wynikające z błędów projektowych,
- szkody w rzeczach zaprojektowanych,
- prace geodezyjne, kartograficzne, geologiczne,
- szkody w środowisku,
- koszty przeprojektowania,
- szkody w dokumentach.

Franszyza

Inwestor często określa również wysokość dopuszczalnej franszyzy redukcyjnej. To ważny element ochrony ubezpieczeniowej, który w istotny sposób wpływa na składkę.

Gdy zamawiający nie zastrzegł wysokości franszyzy, sugerujemy, by zastosować podwyższone franszyzy.

Polisa będzie spełniała wymogi inwestora, a drobne szkody będą mogły być pokryte z polisy obrotowej klienta, gdzie często są niższe franszyzy.

Dobre zrozumienie warunków

Na etapie przygotowania dokumentacji ubezpieczeniowej do postępowania w trybie Pzp na szczególną uwagę zasługują dwie kwestie. Pierwsza to właściwe rozróżnienie przez zamawiających i wykonawców ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej na potrzeby ubiegania się o zamówienie od ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, które stanowi zabezpieczenie realizacji kontraktu.

Druga dotyczy wymogów ubezpieczeniowych formułowanych przez zamawiających w SWZ. W przypadku, gdy wykonawca stwierdzi, że wymogi są niezrozumiałe, zbyt wygórowane lub trudne do zorganizowania, warto w trybie pytań do SWZ wyjaśnić z zamawiającym wątpliwe kwestie.

Małgorzata Janicka
główny specjalista

– Senior Underwriter w PZU SA

